

До технічного керівництва гірничими роботами допускаються особи, що мають закінчену вищу гірничотехнічну освіту.

Посадові особи зобов'язані не менше одного разу за три роки проходити перевірку знань із НПАОП 0.00-1.24-10 «Правила охорони праці під час розробки родовищ корисних копалин відкритим способом», вимог діючих будівельних норм і правил та інших нормативно-технічних документів з охорони праці у відповідних організаціях або в органах Держгірпромнагляду.

До керування гірничими та транспортними машинами допускаються особи не молодше 18 років, які пройшли спеціальне навчання та отримали посвідчення на право керування відповідною машиною.

Знати і виконувати діючі ПТЕ, ПБЕ, посадові інструкції, пройти навчання безпечним методам роботи на робочому місці й перевірку знань кваліфікаційною комісією із присвоєнням відповідної кваліфікаційної групи.

Особи, допущені до ремонту електрообладнання, повинні мати відповідну групу з електробезпеки згідно з «Правилами безпечної експлуатації електроустановок споживачів» (ПБЕ).

Відповідальність за правильну експлуатацію машин та механізмів покладається на технічного керівника і підлеглий йому персонал в обсягах, передбачених посадовими інструкціями.

Повинні бути передбачені заходи по безпечному веденню гірничих робіт згідно з НПАОП 0.00-1.24-10 «Правила охорони праці під час розробки родовищ корисних копалин відкритим способом».

Робота маркшейдерської служби організовується у відповідності з «Інструкцією по виконанню маркшейдерських робіт».

Безпека ведення робіт

Транспортне обладнання повинне розміщуватись на робочих майданчиках уступів за межами призми обрушення.

Ширина робочого майданчика з урахуванням її призначення визначається розрахунком відповідно з нормами технологічного проєктування.

Під час проведення робіт повинен здійснюватися постійний контроль за станом бортів, траншей, уступів, укосів і відвалів; у випадках виявлення ознак зсування порід роботи повинні бути припинені.

Гірничі, транспортні машини, які знаходяться в роботі, повинні бути в справному стані та забезпечені діючими сигнальними пристроями, гальмами, огороженнями доступних рухомих частин (муфт, передач шківів і т.п.) і робочих майданчиків, протипожежними засобами, мати освітлення, комплект справного інструменту та необхідну контрольно-вимірювальну апаратуру.

Справність машин повинна перевірятися кожної зміни машиністом, щотижня – механіком. Результати перевірки повинні бути записані в журналі.

Забороняється робота на несправних машинах та механізмах.

Забороняється проводити ручне змазування машин і механізмів на ходу та використання відкритого вогню і паяльних ламп для розігрівання мастил та води.

Екскаватори

При переміщенні екскаватора по горизонтальному шляху або на підйом ведуча вісь його повинна знаходитись ззаду, а при спусках зі схилу - спереду. Ківш повинен бути порожнім і знаходитись не вище 1 м від ґрунту, а стріла установлена по ходу екскаватора.

При русі екскаватора на підйом або при спусках необхідно передбачати заходи, які виключають самовільне сковзання. Перегін екскаватора повинен проводитися за сигналами спеціально призначеної особи, при цьому повинна бути забезпечена постійна видимість між ними.

При навантаженні екскаваторами в засоби автомобільного транспорту машиністом екскаватора повинні подаватися сигнали.

Забороняється під час роботи екскаватора перебування людей (включаючи і обслуговуючий персонал) в зоні дії ковша.

Бульдозери

Забороняється рух бульдозерів у межах призми обрушення уступу.

Не дозволяється залишати бульдозер з працюючим двигуном і піднятим ножем, а при роботі – спрямовувати трос, ставати на підвісну раму та ніж, а також робота бульдозерів поперек крутих схилів при кутах, не передбачених інструкцією заводу-виробника.

Забороняється робота на бульдозері без блокування, що виключає запуск двигуна при включеній коробці передач і при відсутності обладнання для запуску двигуна з кабіни.

У випадку аварійної зупинки бульдозера на похилій площині повинні бути вжиті заходи, що виключають самовільний його рух по похилу.

Відстань від краю гусениці бульдозера до бровки укосу визначається з урахуванням гірничо-геологічних умов і повинна бути занесена в паспорт ведення робіт.

Автомобільний транспорт

Водію заборонено: виїжджати на несправному великовантажному автомобілі або іншому технологічному транспортному засобі; керувати великовантажним автомобілем або іншим технологічним транспортним засобом в стані алкогольного сп'яніння, перебуваючи під впливом наркотичних чи токсичних речовин; керувати великовантажним автомобілем або іншим технологічним транспортним засобом у хворобливому стані, у стані стомлення, а також перебуваючи під впливом лікарських препаратів, що знижують швидкість реакції на виникнення небезпеки під час руху автотранспорту та увагу за ситуацією на автодорозі.

Швидкість руху великовантажних автомобілів при в'їзді та виїзді з воріт промислового майданчику на перехрестях, переїздах, поворотах з обмеженою видимістю, під час розворотів повинна бути не більше ніж 5 км/год.

Під час встановлення великовантажного автомобіля під завантаження необхідно дотримуватись таких вимог:

- великовантажний автомобіль, що чекає завантаження, повинен знаходитися за межами радіуса дії ковша екскаватора на відстані не менше ніж 10 м від великовантажного автомобіля, що перебуває під завантаженням. Відстань між іншими великовантажними автомобілями повинна бути не менше ніж 5 м;

- під час очікування завантаження великовантажний автомобіль повинен знаходитися за межами радіуса дії ковша екскаватора і бути загальмований стоянковим гальмом;

- під час руху заднім ходом великовантажного автомобіля до екскаватора водій повинен подавати безперервний звуковий сигнал.

Водію забороняється:

- здійснювати розвантаження, якщо несправний підіймальний механізм кузова:

- проводити розвантаження великовантажного автомобіля при відсутності запобіжного валу ближче як за 5 м від краю розвантажувального майданчика;
- розвантажувати великовантажний автомобіль, якщо немає знаків, що регулюють розвантаження, або встановлено знак «Розвантаження заборонено»;
- наїжджати на захисний вал під час руху заднім ходом.

Майданчики для навантаження і розвантаження автомобілів повинні бути горизонтальними; допускається похил не більше 0,01.

Пожежна безпека

Пожежна безпека забезпечується відповідно до Кодексу цивільного захисту України. З урахуванням вимог НАПБ А.01.001–2014 «Правила пожежної безпеки в Україні», усі об'єкти та гірничотранспортне устаткування повинно бути забезпечене необхідною кількістю первинних засобів пожежогасіння, що використовується для локалізації і ліквідації пожеж у початковій стадії їхнього розвитку. Уся техніка, що працює, оснащується вуглекислотними або порошковими вогнегасниками.

Передбачається обов'язкове використання сертифікованої продукції протипожежного призначення – вогнегасників, УАПС і їхніх елементів, вогнегасних речовин, вогнезахисних речовин і матеріалів, вогнетримуючих пристроїв, протипожежного устаткування.

Дії для попередження та ліквідації аварійних ситуацій і зниження екологічного ризику:

З метою уникнення значного негативного впливу планованої діяльності на довкілля та виникнення надзвичайних ситуацій та аварій передбачається:

- забезпечення виконання заходів у сфері цивільного захисту;
- забезпечення відповідно до законодавства працівників засобами колективного та індивідуального захисту;
- забезпечення виконання вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки, а також виконання вимог приписів, постанов та розпоряджень центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сферах техногенної та пожежної безпеки;
- своєчасне інформування відповідних органів та підрозділів цивільного захисту про несправність протипожежної техніки, систем протипожежного захисту, водопостачання, а також про закриття доріг і проїздів на відповідній території.

Відповідно до наказу Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 р. №1417 «Про затвердження правил пожежної безпеки в Україні» пожежна безпека повинна забезпечуватися шляхом проведення організаційних, технічних та інших заходів, спрямованих на попередження пожеж, забезпечення безпеки людей, зниження можливих майнових втрат і зменшення негативних екологічних наслідків у разі їх виникнення, створення умов для швидкого виклику пожежних підрозділів та успішного гасіння пожеж.

Дотримання комплексу всіх технологічних, технічних, організаційних рішень, правил техніки безпеки і профілактичних протипожежних заходів забезпечить надійну безаварійну роботу об'єкту планової діяльності та зводить до мінімуму можливість виникнення і масштаб аварійних ситуацій.

9. ВИЗНАЧЕННЯ УСІХ ТРУДНОЩІВ (ТЕХНІЧНИХ НЕДОЛІКІВ, ВІДСУТНОСТІ ДОСТАТНІХ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ АБО ЗНАНЬ), ВИЯВЛЕНИХ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ЗВІТУ З ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

Наявність технічної документації, законодавчої та нормативно-правової бази, своєчасне проведення певних обсягів досліджень з вивчення впливу планової діяльності на зміни в атмосферному повітрі, водному середовищі, ґрунтах, біорізноманітті, тощо, дозволило здійснити спеціальні розрахунки, обґрунтувати можливий вплив на навколишнє природне та соціальне середовище та підготувати Звіт з оцінки впливу на довкілля.

Труднощів у процесі підготовки звіту з ОВД не виявлено.

10. УСІ ЗАУВАЖЕННЯ І ПРОПОЗИЦІЇЩО НАДІЙШЛИ ДО УПОВНОВАЖЕНОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО ОРГАНУ ПІСЛЯ ОПРИЛЮДНЕННЯ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПЛАНОВАНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Інформування громадськості про плановану діяльність ДП ОБ'ЄДНАНА КОМПАНІЯ «УКРВУГЛЕРЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ», яка підлягає оцінці впливу на довкілля, а саме ліквідацію розрізу «Верболозівський», здійснювалось згідно статей 4 та 5 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

Повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, 10.06.2025 р. було оприлюднено у Єдиному реєстрі з оцінки впливу на довкілля (реєстраційний номер справи 13186).

Крім того, Повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, було оприлюднене шляхом опублікування в двох друкованих засобах масової інформації (газета «Наша хвиля», випуск № 2 (26) від 04.06.2025 р. та газета «EMGROUP DIGEST», випуск № 2 (27) від 04.06.2025 р. (додатки 14, 15)), а також розміщене:

- на офіційному веб-сайті Олександрійської РДА Кіровоградської області (<https://alex.gov.ua/ogoloshenya/povidomlennya-pro-planovanu-diyalnis-10/>);

- на дошці оголошень біля зупинки громадського транспорту по вул. Центральна, 120 в с. Голоківка Олександрійського району Кіровоградської області;

- на дошці оголошень біля Голоківської дільничної лікарської амбулаторії по вул. Центральна 158 в с. Голоківка Олександрійського району Кіровоградської області;

- на дошці оголошень біля зупинки громадського транспорту по вул. Центральна, 269 в с. Голоківка Олександрійського району Кіровоградської області;

Фотофіксація місць розміщення Повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, наведена у додатку 16.

Згідно з інформацією від уповноваженого центрального органу (лист Департаменту екологічної оцінки Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України № 21/21-04/3152-25 від 27.06.2025 р., додаток 17), з дня офіційного оприлюднення повідомлення про плановану діяльність зауважень та пропозицій до планованої діяльності від громадськості не надходило.

11. СТИСЛИЙ ЗМІСТ ПРОГРАМ МОНІТОРІНГУ ТА КОНТРОЛЮ ЩОДО ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ ПІД ЧАС ПРОВАДЖЕННЯ ПЛАНОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, А ТАКОЖ (ЗА ПОТРЕБИ) ПЛАНІВ ПІСЛЯПРОЕКТНОГО МОНІТОРІНГУ

Відповідно до статті 22 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» з метою забезпечення збору, обробки, збереження та аналізу інформації про стан навколишнього природного середовища, прогнозування його змін та розробки науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття ефективних управлінських рішень в Україні створена система державного моніторингу навколишнього природного середовища. Спостереження за станом навколишнього природного середовища, рівнем його забруднення здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, іншими спеціально уповноваженими державними органами, а також підприємствами, установами та організаціями, діяльність яких призводить або може призвести до погіршення стану навколишнього природного середовища.

Організація моніторингу при реалізації планованої діяльності є невід'ємною частиною контролю стану навколишнього середовища що здійснюється суб'єктом господарювання.

При реалізації планованої діяльності буде здійснюватися моніторинг/контроль за виконанням проектних рішень спрямованим на попередження/зменшення впливу на довкілля, виконанням вимог чинного природоохоронного законодавства

Екологічний моніторинг містить у собі моніторинг атмосферного повітря, земель, водних об'єктів, об'єктів тваринного й рослинного світу.

Спостереження, оцінка і прогнозування стану навколишнього природного середовища при здійсненні планованої діяльності проводиться відповідними службами.

Моніторингові інструментальні дослідження здійснюються з використанням міждержавних, державних нормативних документів, які входять в "Перелік методик виконання вимірювань (визначень) складу і властивостей проб об'єктів навколишнього природного середовища, викидів, відходів і скидів, тимчасово допущених до використання Держекоінспекцією України", затверджений Головою Державної екологічної інспекції України – Головним державним інспектором України по охороні навколишнього природного середовища від 01.03.2013 р., або інших методик, атестованих органами Держстандарту.

Діяльність гірничотехнічних комплексів пов'язана з впливом, іноді безповоротним, на геологічне, водне середовище, земельні ресурси, ґрунт, соціальне, техногенне середовище.

Під час проведення планованої діяльності з ліквідації розрізу «Верболозівський» передбачається дотримання вимог законодавчих і нормативних документів, спрямованих на захист довкілля, та проведення контролю і моніторингу впливу на довкілля.

Враховуючи результати оцінки впливів планованої діяльності на компоненти довкілля, основними напрямками моніторингу і контролю є:

Моніторинг та контроль стану атмосферного повітря

Завданням контролю впливу планованої діяльності на стан атмосферного повітря є контроль рівня забруднення атмосфери на межі найближчої житлової забудови.

Організація виробничого контролю за викидами забруднюючих речовин передбачає:

- первинний облік видів і кількості забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферу, за допомогою розрахункових методів;

- контроль за вмістом забруднюючих речовин в атмосферному повітрі (на межі житлової забудови). Періодичність контролю – 1 раз на рік протягом періоду проведення робіт. Забруднюючі речовини, що контролюються: недиференційований за складом пил (аерозоль), азоту діоксид, вуглецю оксид, ангідрид сірчистий.

Таблиця 11.1 – Характеристика точок контролю на межі житлової забудови

Номер контрольної точки	Опис розрахункової точки
T1	Приватна житлова забудова по вул. Робітнича, м. Олександрія
T2	Приватна житлова забудова по вул. Центральна, с. Голоківка
T3	Приватна житлова забудова по вул. Весняна, с-ще Олександрійське

Комплексний аналіз результатів, отриманих при здійсненні виробничого контролю за якістю атмосферного повітря на межі житлової забудови, дозволить забезпечити контроль виникнення негативних тенденцій у його стані, і завчасно прийняти необхідні рішення для усунення причин, що викликали даний процес.

Моніторинг та контроль шумового навантаження

В рамках моніторингу і контролю впливу планованої діяльності за фактором шуму передбачається проведення досліджень шумового навантаження на межі найближчої житлової забудови.

Періодичність контролю – 1 раз на рік протягом періоду проведення робіт.

Опис точок контролю наведений в таблиці 11.1.

Моніторингові спостереження за станом водних об'єктів

Станом на 2025 р. гідродинамічний режим фільтрації підземних вод на площі родовища та прилеглих територіях вже стабілізувався. Рівні води в цих водоймах близькі до розрахункових.

За даними лабораторних досліджень хімічний склад проб води свідчить про високий рівень забруднення. Загальна мінералізація перевищує природні значення у кількадесят разів, що свідчить про те, що вода у межах розрізу набуває властивостей сильно мінералізованого розсолу, який формується у результаті інтенсивного вилуговування солей із гірських порід. Хлориди та натрій, концентрації яких перевищують допустимі норми у десятки разів, є основними компонентами такого засолення. Високі показники магнію та кальцію призвели до формування надзвичайно жорсткої води, що непридатна для питного використання.

У зв'язку з цим, необхідно передбачити проведення моніторингу за змінами хімічного загального та спектрального аналізу води кар'єрних водойм за наступними показниками: загальний вміст солей, хлориди, сульфати, ХСК, розчинений кисень, поліфосфати, азот нітратний, азот амонійний, натрій, калій, кальцій, магній, ртуть.

Моніторингові спостереження за станом ґрунтів та надр

- системне спостереження за проведенням робіт з рекультивації;
- геотехнічний контроль – спостереження за станом укосів та відвалів для запобігання зсувним процесам.

- спостереження за станом ґрунтового покриву – запобігання забрудненню паливно-мастильними матеріалами, організація майданчиків для їх зберігання.

Моніторингові спостереження за станом рослинного і тваринного світу

- біоекологічний моніторинг – фіксація стану рослинності та можливої присутності червонокнижних видів на ділянці.
- спостереження за станом рекультивованих земель – оцінка приживлюваності деревних культур, відновлення травостою.
- біологічний моніторинг – оцінка стану фауни й флори на відновлених землях, відстеження процесів формування екосистеми.

Контроль щодо впливу від здійснення операцій у сфері управління відходами
відповідно до Закону України «Про управління відходами»:

- не допускати змішування відходів, що можуть бути відновлені, з відходами, що не можуть бути відновлені;
- ведення обліку відходів, що утворилися в результаті діяльності підприємства, подача відповідної звітності;
- забезпечення утримання в належному санітарному і технічному стані місць утворення та тимчасового зберігання відходів, а також забезпечення дотримання встановлених правил техніки безпеки та пожежної безпеки у таких місцях;
- призначення відповідальних осіб у сфері управління відходами.

12. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ, РОЗРАХОВАНЕ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ

Планована діяльність ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА «ОБ'ЄДНАНА КОМПАНІЯ «УКРВУГЛЕРЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ» з ліквідації розрізу «Верболозівський» підлягає оцінці впливу на довкілля згідно ст. 3, частина 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» № 2059-VIII від 23 травня 2017 року – п. 3, абзац 1 – видобування корисних копалин, крім корисних копалин місцевого значення, які видобуваються землевласниками чи землекористувачами в межах наданих їм земельних ділянок з відповідним цільовим використанням; п. 14 – розширення та зміни, включаючи перегляд або оновлення умов провадження планованої діяльності, встановлених (затверджених) рішенням про провадження планованої діяльності або подовження строків її провадження, реконструкцію, технічне переоснащення, капітальний ремонт, перепрофілювання діяльності та об'єктів, зазначених у пунктах 1-13 цієї частини, крім тих, які не справляють значного впливу на довкілля відповідно до критеріїв, затверджених Кабінетом Міністрів України. Планована діяльність відноситься до другої категорії видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати вплив на довкілля та підлягають оцінці впливу на довкілля.

Планованою діяльністю передбачається ліквідація розрізу «Верболозівський», розташованого на території Олександрійської міської територіальної громади Олександрійського району Кіровоградської області, за межами населених пунктів.

Відповідно до додатку 1 «Програми закриття неперспективних вугільних шахт і розрізів», затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 28.03.1997 року № 280, розріз «Верболозівський» віднесений до переліку шахт і розрізів, що підлягають закриттю.

Проект ліквідації розрізу «Верболозівський» ГХК «Олександріявугілля» був розроблений інститутом «УкрНДІпроект» і затверджений постановою Міністерства вугільної промисловості України № 9/17-63 від 27.01.1999 р. Проект неодноразово коригувався. В ході коригування до складу проекту було включено дільницю «Східно-Головківську».

На даний час технічні рішення, які були передбачені затвердженням проектом, вимагають внесення змін з наступних причин:

- вийшло з експлуатації гірничо-транспортне обладнання, наявне на підприємстві на той час, яке було передбачено для виконання гірничотехнічної рекультивації;
- частково змінився рельєф поверхні в результаті зсувних процесів та хвильової переробки схилів уступів;
- частково змінилися межі можливого виконання гірничотехнічної рекультивації;
- часткова зміна вимог технічних умов рекультивації (не вимагається рекультивація залишкової траншеї та автомобільних відвалів).

Ліквідації та рекультивації підлягають Південна частина розрізної траншеї розрізу «Верболозівський» (неробочий борт; екскаваторна ділянка № 1, екскаваторна ділянка № 2 робочого борту; ділянка Південний відвал) та дільниця «Східно-Головківська» (розрізна траншея, площа порушених земель попереду фронту робіт, виїзна траншея (глибоке закладання); виїзна траншея – транспортна берма і вугільний склад з прилеглою площею, внутрішні безтранспортні відвали). Частина робіт по цим об'єктам вже виконана.

Роботи з ліквідації та подальшої рекультивації розрізу «Верболозівський» передбачають приведення відкосів в безпечний стан, формування земельних ділянок для подальшого сільськогосподарського використання та/або лісонасадження.

В рамках планованої діяльності передбачаються наступні напрямки рекультивації: водогосподарське (існуючі водойми); лісгосподарське (лісонасадження); сільськогосподарське (орні землі та пасовища), самозаростання.

При реалізації планованої діяльності з **ліквідації розрізу «Верболозівський»** можливі наступні ймовірні впливи планованої діяльності на фактори довкілля:

- **здоров'я населення** – допустимий вплив. Виконані розрахунки розсіювання забруднюючих речовин в атмосферному повітрі показали, що очікувані максимальні приземні концентрації забруднюючих речовин при проведенні робіт з ліквідації розрізу «Верболозівський» на межі найближчої житлової забудови не перевищуватимуть нормативів ГДК, що відповідає санітарним та екологічним вимогам. Розрахунковий неканцерогенний ризик для здоров'я населення при впливі забруднюючих речовин, що викидаються джерелами викидів підприємства, є допустимим. Канцерогенний ризик – низький. Соціальний ризик оцінюється як прийнятний.

Після завершення робіт з ліквідації розрізу «Верболозівський» та рекультивації порушених гірничими роботами земель очікується позитивний вплив на здоров'я населення у зв'язку з припиненням впливу видобувної та виробничої діяльності підприємства на навколишнє середовище.

- **клімат і мікроклімат** – основними факторами впливу на клімат є хімічне забруднення атмосфери; теплове забруднення повітряного басейну; зміна водного режиму району. При реалізації планованої діяльності з ліквідації розрізу «Верболозівський» змін мікроклімату не очікується, оскільки в процесі проведення робіт відсутні значні виділення теплоти, інертних газів, вологи.

Джерела утворення парникових газів при реалізації планованої діяльності відсутні.

Таким чином, вплив планованої діяльності на мікроклімат, зумовлений викидами парникових газів, можна вважати відсутнім.

Виникнення мікрокліматичних умов, що сприяють розповсюдженню шкідливих видів фауни і флори, в районі розміщення підприємства не передбачається.

Особливості кліматичних умов не сприяють зростанню інтенсивності впливів планованої діяльності на навколишнє середовище.

Необхідність передбачення заходів з запобігання негативним впливам планованої діяльності на клімат і мікроклімат, а також пов'язаних з ними несприятливих змін у навколишньому середовищі відсутня.

Впливи на клімат і мікроклімат (включаючи опосередковані), які необхідно враховувати при провадженні планованої діяльності – відсутні.

- **геологічне середовище, надра** – в результаті проведення робіт з ліквідації розрізу «Верболозівський» з виконанням комплексу гірничо-технічної та біологічної рекультивації, негативний вплив, що був здійснений гірничо-видобувною діяльністю на геологічне середовище буде припинений за рахунок припинення проведення розкривних робіт, виймання вугільних пластів, відкачування підземних вод, залучення у відпрацювання та порушення земельних площ.

Прогнозується, що ситуація зі стійкістю укосів поступово стабілізується після виконання комплексних заходів з переформування окремих уступів, бортів і рекультивації новоутворених берм і укосів. Цьому сприяє загасання активного впливу процесів відновлення рівнів водоносних горизонтів, а також реалізація ефекту консолідаційного ущільнення і зміцнення порід у часі в приукосових масивах уступів і відвалів.

Таким чином, після завершення ліквідаційних заходів не очікується розвитку небезпечних ендегенних і екзогенних процесів та явищ як природного, так і техногенного походження. Відновлення порушених земель за рахунок рекультивації

створить передумови для їх подальшого господарського використання, зниження техногенного навантаження та поліпшення стану довкілля.

- **атмосферне повітря** – на етапі проведення робіт з ліквідації розрізу «Верболозівський» очікуються локальні викиди при роботі машин і механізмів, а також автотранспортних засобів при проведенні земляних робіт, навантаженні та транспортуванні земляних мас автотранспортом. Валовий викид забруднюючих речовин за період проведення робіт з ліквідації розрізу «Верболозівський» складе 61,58967 т. Даний вид забруднення повітря носить тимчасовий характер і обмежується терміном виконання робіт.

Перевищень граничнодопустимих концентрацій забруднюючих речовин в атмосферному повітрі з урахуванням фонового забруднення атмосферного повітря при проведенні робіт з ліквідації розрізу «Верболозівський» не очікується.

Розрахункові рівні шуму при проведенні робіт з ліквідації розрізу «Верболозівський» в розрахункових точках на межі найближчої житлової забудови не перевищуватимуть нормативного показника – 55 дБА для денного часу доби згідно «Державних санітарних норм допустимих рівнів шуму в приміщеннях житлових та громадських будинків і на території житлової забудови», затверджених Наказом МОЗ України від 22.02.2019 р. № 463.

Згідно додатку 4 «Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів», затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.1996 р. № 173 (далі – ДСП-173), розріз «Верболозівський» під час експлуатації відносився до підприємств II класу небезпеки з розміром санітарно-захисної зони 500 м (підприємства по видобуванню кам'яного, бурого та іншого вугілля; породні відвали вугільних шахт, що експлуатуються). Планована діяльність передбачає ліквідацію розрізу, рекультивацію порушених земель та передачу рекультивованих ділянок іншим землекористувачам та не відноситься до підприємств, виробництв та об'єктів, для яких встановлюється санітарно-захисна зона згідно класифікації, наведеної у додатку 4 ДСП-173.

- **водне середовище** – територія здійснення планованої діяльності характеризується наявністю техногенних водойм, що утворилися в результаті затоплення підземними водами гірничих виробок. Після припинення відкачки води вироблена виїмки розрізу «Верболозівський» та діляниці «Східно-Головківська» поступово заповнилися ґрунтовими водами та атмосферними опадами, сформувавши техногенні кар'єрні озера. Вони є безстічними, живяться виключно за рахунок ґрунтових вод та опадів. За результатами гідрогеологічного моніторингу, що проводився ще в період експлуатації родовищ Олександрійського гірничопромислового району, встановлено, що на відпрацьованих площах полів шахт і розрізів, а також на безпосередньо прилеглих до них територіях, відбулося не тільки помітне зниження рівнів ґрунтових вод регіонального водоносного горизонту, але в межах порушеного гірничого масиву на території родовища спостерігалось виснаження ємнісних запасів і ресурсів підземних вод.

Але в останні роки, в зв'язку з масовим закриттям шахт і розрізів, що супроводжується припиненням роботи водовідливів, склалися досить сприятливі умови для відновлення знижених рівнів (напорів) водоносних горизонтів, причому не тільки на відпрацьованих площах (тобто в порушеному гірничому масиві), але і на прилеглих територіях, за межами вугленосних депресій. На відпрацьованих площах шахт і розрізів, в тому числі на ліквідованому розрізі «Верболозівський», спостерігався закономірний підйом рівнів (напорів) підземних вод і формування антропогенних запасів в техногенному і підугільному водоносних горизонтах. Очікується, що формування антропогенних запасів підземних вод техногенного та підвугільного водоносних

горизонтів у порушеному гірничому масиві, а також техногенних водойм в залишковій траншеї ліквідованого розрізу, остаточно завершиться при настанні встановленого гідродинамічного режиму фільтрації підземних вод на площі родовища і прилеглих територіях в період 2020...2025 рр. На відпрацьованій площі поля розрізу, до моменту настання встановленого рівневого режиму фільтрації, що формується, запаси підземних вод (техногенного та підвугільного горизонтів) з урахуванням зібраних обсягів поверхневих вод в техногенних водоймах залишкових траншей, значно перевищать значення природних запасів підземних вод в непорушеному гірничому масиві. Прогнозовані абсолютні відмітки рівнів води в утворених водоймах на полі колишнього розрізу «Верболозівський» будуть знаходитися в межах 97,5... 103,0 м, що при відмітках навколишньої денної поверхні 120... 145 м виключає можливість підтоплення прилеглих до розрізу територій.

Таким чином, можна стверджувати, що станом на 2025 р. гідродинамічний режим фільтрації підземних вод на площі родовища та прилеглих територіях вже усталений. Рівні води в цих водоймах близькі до розрахункових. Подальше відносно невелике підвищення буде відбуватися тривалий час.

Результати біотестування, проведені лабораторією ТОВ «УКРХІМАНАЛІЗ», свідчать, що вода у межах розрізу «Верболозівський» не токсична. За даними лабораторних досліджень проб води за органолептичними властивостями проби води були прозорими та без запаху, проте хімічний склад свідчить про високий рівень забруднення. Загальна мінералізація перевищує природні значення у кількадесят разів, що свідчить про те, що вода у межах розрізу набуває властивостей сильно мінералізованого розсолу, який формується у результаті інтенсивного вилуговування солей із гірських порід. Хлориди та натрій, концентрації яких перевищують допустимі норми у десятки разів, є основними компонентами такого засолення. Високі показники магнію та кальцію призвели до формування надзвичайно жорсткої води, що непридатна для питного використання. Проте у довгостроковій перспективі, за умов проведення моніторингу (змін результатів хімічного загального та спектрального аналізу у бік покращення) можливе використання залишкової водойми як рекреаційної зони та для організованого риборозведення.

Вцілому, передбачається довгостроковий позитивний вплив на водні об'єкти: припинення неорганізованих скидів, зменшення контакту порід з водою та нормалізація гідрорежиму.

Під час проведення робіт з ліквідації розрізу «Верболозівський» витрата води передбачається на господарсько-питні та виробничі потреби – пилопригнічення та полив зелених насаджень при проведенні біологічного етапу рекультивації. Планується використовувати привозну воду.

Для відведення господарсько-побутових стоків передбачається установка біотуалетів з подальшим вивезенням спеціалізованими підприємствами на каналізаційні очисні споруди біологічної очистки за договором.

- надра – в результаті проведення робіт з ліквідації розрізу «Верболозівський» з виконанням комплексу гірничо-технічної та біологічної рекультивації, негативний вплив, що був здійснений гірничо-видобувною діяльністю на геологічне середовище буде припинений за рахунок припинення проведення розкривних робіт, виймання вугільних пластів, відкачування підземних вод та залучення у відпрацювання та порушення земельних площ.

Прогнозується, що ситуація зі стійкістю укосів поступово стабілізується після виконання комплексних заходів з переформування окремих уступів, бортів і рекультивації новоутворених берм і укосів. Цьому сприяє загасання активного впливу процесів відновлення рівнів водоносних горизонтів, а також реалізація ефекту

консолідаційного ущільнення і зміцнення порід у часі в приукосових масивах уступів і відвалів.

Після завершення ліквідаційних заходів не очікується розвитку небезпечних ендегенних і екзогенних процесів та явищ як природного, так і техногенного походження. Навпаки, відновлення порушених земель за рахунок рекультивації створить передумови для їх подальшого господарського використання, зниження техногенного навантаження та поліпшення стану довкілля.

- **земельні ресурси** – територія, на якій розташований вугільний розріз «Верболозівський», характеризується специфічними ґрунтово-геологічними, рельєфними та гідрологічними особливостями, що склалися під впливом як природних факторів, так і потужної техногенної трансформації, спричиненої багаторічною гірничодобувною діяльністю. До несприятливих дій гірничих підприємств на земельні ресурси слід віднести: вилучення значних площ земель із господарського використання під вугільний розріз, виробничі та інфраструктурні об'єкти; порушення ґрунтового покриву, втрату родючого шару ґрунту; формування відвалів порід та зміну рельєфу місцевості; підтоплення земель внаслідок зміни гідрогеологічних умов; розвиток ерозійних процесів, зсувів, осідань; забруднення ґрунтів токсичними речовинами (важкими металами, нафтопродуктами тощо); деградацію екосистем та зниження біопродуктивності земель.

Для компенсації здійсненого видобувною та виробничою діяльністю негативного впливу на ґрунти планованою діяльністю передбачені заходи щодо рекультивації порушених гірничо-видобувними роботами земель. Ці заходи передбачають відновлення та покращення родючої здатності ґрунтів.

Процес рекультивації земель складається з комплексу інженерних, гірничотехнічних, меліоративних, біологічних, санітарно-гігієнічних та інших заходів, що спрямовані на повернення порушених промисловістю територій у різні види природокористування. В рамках планованої діяльності передбачаються наступні напрямки рекультивації: водогосподарське (існуючі водойми); лісгосподарське (лісонасадження); сільськогосподарське (орні землі та пасовища), самозаліснення.

Негативний вплив попередньої видобувної діяльності розрізу «Верболозівський» на ґрунти та земельні ресурси після проведення рекультиваційних робіт припиниться. Планована діяльність матиме позитивний вплив на ґрунти та земельні ресурси.

- **навколишнє соціальне середовище** – оскільки видобуток корисних копалин на ділянці відкритих робіт давно припинений, то основні негативні фактори діючого гірничого виробництва (шумове та пилове навантаження, інтенсивні транспортні потоки, відкачування підземних вод) на даний час відсутні. Водночас на території збереглися довготривалі наслідки промислової діяльності – наявність відвалів, крутих і небезпечних бортів, залишкових траншей та деградованих земель. Реалізація проєкту ліквідації та рекультивації матиме позитивний соціальний вплив, оскільки усуне небезпечні ділянки, поліпшить санітарно-екологічний стан території, створить умови для подальшого використання земель у сільському та лісовому господарстві, а також сприятиме підвищенню рівня безпеки та якості життя місцевого населення.

- **навколишнє техногенне середовище** – здійснення планованої діяльності передбачається виключно в межах майданчиків, порушених в результаті гірничо-видобувної діяльності, без додаткового залучення нових земельних ділянок та втручання у непорушений і недосліджений раніше культурний шар, що виключає наявність в межах проведення робіт об'єктів культурної та архітектурної спадщини та можливість їх руйнування. Вплив планованої діяльності на об'єкти архітектурної, археологічної та культурної спадщини не очікується.

Якщо під час проведення будь-яких земляних робіт буде виявлено знахідку археологічного або історичного характеру, у відповідності до вимог статті 36 Закону України «Про охорону культурної спадщини», виконавець робіт зупинить їх подальше ведення і протягом однієї доби буде повідомлено про це відповідний орган охорони культурної спадщини, на території якого проводяться земляні роботи.

- стан фауни, флори, біорізноманіття землі (у тому числі вилучення земельних ділянок).

Згідно з актом про надання гірничого відводу №7-16/1478 від 21.06.1984 р. та розпорядженням Ради Міністрів УРСР №348-р від 20.06.1986 р., за розрізом «Верболозівський» закріплено земельний відвід загальною площею 570,36 га.

Із них станом на теперішній час 255,3 га вже рекультивовано та передано іншим землекористувачам (головним чином, ділянки основного поля розрізу), ще 56,66 га порушених земель передані / планується передати без рекультиваційних робіт, а решта 258,4 га підлягає рекультивації в обсязі планованої діяльності.

В рамках планованої діяльності передбачається проведення гірничотехнічної і біологічної рекультивації порушених видобувними роботами земель. Озеленення рекультивованих земель здійснюватиметься шляхом посадки саджанців листяних порід (акації), чагарників (бірючина звичайна) та посівом лугових газонів. Кількість висаджених дерев становитиме 13104 од., чагарників – 2480 од., площа озеленення багаторічними травами – 12,03 га.

В результаті проведення робіт з ліквідації розрізу «Верболозівський», рекультивації порушених гірничими роботами земель очікується позитивний вплив на рослинний світ, зокрема відновлення видового різноманіття та формування стійких фітоценозів. Рекультивовані ділянки сприятимуть появі умов для природного поновлення місцевих рослинних угруповань, підвищенню біопродуктивності території та відновленню ландшафтної привабливості.

Рекультивація порушених гірничими роботами земель матиме позитивний вплив на тваринний світ, оскільки сприятиме відновленню природних місць існування фауни та створенню умов для формування стабільних екологічних ніш. Крім того, формування різноманітних ландшафтних структур і збереження природних елементів місцевості сприятиме підвищенню біорізноманіття, стабілізації чисельності видів та покращенню екологічної рівноваги на рекультивованих територіях.

Планована діяльність не чинитиме впливу на раритетні види та угруповання, що відсутні в межах промайданчиків підприємства.

За інформацією Департаменту екології та природних ресурсів Кіровоградської обласної державної адміністрації (лист № 26-01-23/1233/0.26 від 28.05.2025 р.) в межах ділянок проведення планованої діяльності, а саме: південній частині розрізної траншеї розрізу «Верболозівський» та ділянці «Східно-Головківська», відсутні території та об'єкти природно-заповідного фонду області та території, зарезервовані для заповідання, майданчики здійснення планованої діяльності не відносяться до структурних елементів екомережі Кіровоградської області.

Найближчий об'єкт природно-заповідного фонду – комплексна пам'ятка природи місцевого значення «Кам'яна стінка», розташована в східному напрямку, на відстані близько 5,5 км від ділянці «Східно-Головківська».

Найближчі до межі земельного відводу розрізу «Верболозівський» території Смарагдової мережі:

- об'єкт Смарагдової мережі: Oleksandriyska part of Inhulets (SiteCode: UA0000318) площею 10377,4 га – розташований в північному напрямку на відстані 4,47 км від колишнього розрізу «Верболозівський» та 9,05 км від ділянці «Східно-Головківська» розрізу «Верболозівський»;

- об'єкт Смарагдової мережі: Kryvorizka part of Inhulets river (SiteCode: UA0000319) площею 22472,86 га – розташований в східному напрямку на відстані 4,3 км від колишнього розрізу «Верболозівський» та 2,7 км від ділянки «Східно-Головківська» розрізу «Верболозівський».

Найближчим до земельного відводу розрізу «Верболозівський» об'єктом, що знаходиться в переліку міжнародних водно-болотних угідь та знаходиться під охороною Рамсарської конвенції є Дніпровсько-Орільський природний заповідник, який знаходиться на відстані близько 118 км.

- **ландшафт** – розробка родовищ корисних копалин неминує призводити до зміни ландшафту місцевості, яка потрапляє в зону впливу гірничих робіт. На території розрізу сформувався гірничопромисловий ландшафт. Такі ландшафти знаходяться під потужним впливом природних процесів, притаманних цій природній зоні. У результаті взаємодії гірничопромислового ландшафту з природними процесами формуються нові процеси та явища, які визначаються як природно-антропогенні та переважно носять деструктивний характер.

За ступенем окультуреності об'єкт планованої діяльності розташований на території з порушенням (сильно зміненим) ландшафтом, який зазнав довготривалого впливу людини. За ступенем впливу на ландшафт людиною – ландшафт культурний (антропогенно-змінений), створений шляхом корінної зміни структури природних ландшафтів у потрібному для господарського напрямку.

Внаслідок планованої діяльності утвориться постмайнінговий ландшафт. Заплановані заходи з рекультивзації дозволять запобігти деструктивним явищам під час змін ландшафту. Тобто очікується позитивний вплив планованої діяльності на ландшафт.

- **відходи** – в процесі проведення робіт з ліквідації розрізу «Верболозівський» передбачається утворення відходів від знесення зелених насаджень; відходів обтирального ганчір'я та піску, забрудненого нафтопродуктами; побутових відходів та шламу септиків, що утворюються в результаті життєдіяльності робітників, а саме: 17 02 01 Деревина; 15 02 02* Абсорбенти, фільтрувальні матеріали (включаючи оливні фільтри інакше не зазначені), обтиральне ганчір'я та захисний одяг, забруднені небезпечними речовинами; 20 03 01 Змішані побутові відходи; 20 03 04 Шлами септичних ємностей.

Загальний обсяг відходів при проведенні робіт з ліквідації розрізу «Верболозівський» складе 296,7115 т.

Всі відходи, що утворюються в період проведення робіт, підлягають тимчасовому складуванню на промайданчику в спеціально відведених місцях з твердим покриттям.

В міру накопичення відходи передаватимуться суб'єктам господарювання у сфері управління відходами для подальшого оброблення та/або видалення згідно з договорами, що будуть укладені до початку проведення робіт.

Транскордонний вплив не передбачається.

Кумулятивний вплив об'єкту планованої діяльності та сусідніх виробничих підприємств, які є забруднювачами довкілля, є допустимим.

При дотриманні технологічних умов експлуатації, інтегральний вплив на більшість компонентів природного середовища, з урахуванням вжиття усіх передбачених проектом захисних рішень, оцінюється як допустимий.

З метою забезпечення нормативного стану атмосферного повітря, земель, підземних і поверхневих вод, флори і фауни, будівель, споруд і комунікацій, здоров'я людей в районі розміщення об'єкта планованої діяльності, недопущення активізації на цій території небезпечних природно-техногенних процесів і виникнення аварійних

ситуацій, здатних негативним чином впливати на стан навколишнього середовища передбачається комплекс ресурсозберігаючих, захисних, відновлювальних, компенсаційних та охоронних заходів.

Провадження планованої діяльності буде здійснюватися з дотримання норм чинного екологічного законодавства, зокрема Законів України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про охорону атмосферного повітря», Водного Кодексу України, Земельного Кодексу України, «Про надра», «Про управління відходами», «Про оцінку впливу на довкілля», інших нормативних документів.

13. СПИСОК ПОСИЛАНЬ

1. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 р. № 2059-VIII;
2. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 р. № 1264-XII;
3. Закон України «Про охорону атмосферного повітря» від 16.10.1992 р. № 2707-XII;
4. Закон України «Про управління відходами» від 20.06.2022 р. № 2320-IX;
5. Водний кодекс України від 06.06.1995 р. № 213/95-ВР;
6. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III;
7. Кодекс України «Про надра» від 27.07.1994 р. № 132/94-ВР;
8. Закон України «Про охорону земель» від 19.06.2003 р. № 962-IV;
9. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16.06.1992 р. № 2456-XII;
10. Закон України «Про рослинний світ» від 09.04.1999 р. № 591-XIV;
11. Закон України «Про тваринний світ» від 13.12.2001 р. № 2894-III;
12. Закон України «Про землеустрій» від 22.05.2003 р. № 858-IV;
13. Закон України «Про Державний земельний кадастр» від 07.07.2011 р. № 3613-VI;
14. Закон України «Про охорону культурної спадщини» від 08.06.2000 р. № 1805-III;
15. Закон України «Про охорону археологічної спадщини» від 18.03.2004 р. № 1626-IV;
16. Гірничий закон України.
17. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI;
18. «Порядок проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля», затверджений Постановою Кабміну України від 13.12.2017 р. № 989;
19. «Критерії визначення планової діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, та критерії визначення розширень і змін діяльності та об'єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля», затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 р. № 1010;
20. «Порядок передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля», затверджений Постановою Кабміну України від 13.12.2017 р. № 1026;
21. «Загальні методичні рекомендації щодо змісту та порядку складання звіту з оцінки впливу на довкілля», затверджені Наказом Міністерства захисту довкілля і природних ресурсів України від 15.03.2021 р. № 193;
22. «Методичні рекомендації з підготовки звіту з оцінки на довкілля для видів діяльності у галузі видобування корисних копалин», затверджені Наказом Міністерства захисту довкілля і природних ресурсів України від 28.12.2021 р. № 884;
23. «Положення про державну систему моніторингу довкілля», затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 30.03.1998 р. № 391;
24. «Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів», затверджені Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.96 р. № 173;
25. ДСанПіН 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною», затверджений Наказом МОЗ України від 12.05.2010 р. № 400;
26. ОНД-86. Методика расчета концентраций в атмосферном воздухе вредных веществ, содержащихся в выбросах промышленных предприятий. Утверждены Председателем Государственного комитета СССР по гидрометеорологии и контролю